

Juraj Fándly – Pil'ní domajší a pol'ní hospodár

Slováci! Obzvlášte vy, ktorí ste na rozmnožení duchovných knih mínili vystaviť Učené tovarišstvo slovenské, k vašému duchovnému hospodárstvu obracá sa máličko mého svetského hospodárstva pero a jazyk.

Rozvažujme maličko, odkád' sa menujeme Slováci? Od toho chvalitebného slova sláva; od toho mnohého a častokrátneho víťazství, s ktorým naši, cudzím národom strašliví, nelen nad Rimanmi, ale tiež nad mnohými inšími nepříteli veľmi často a mnohorázv starodávnych časoch slávne zvíťezovali; preto našemu národu všade, kadekoľvek sa ze svojú zbrojú obrátil, bola daná a prívlastnená chválitebná sláva.

Bratové! Zmyslite si, že blatnatý vek, pošmúrne stoletu žili pred nami naši Slováci. Včil nám svítli osvícené časy. Usilujeme sa s rečú, s písmámi, vydanýma knihámi, náš národ, naše méno, našich potomkov, keď ne k zlatému, aspoň ponajprv k stribernému veku povýšiť. Dodajme jeden druhému chuti, pridajme vúľu, spojme silu a vládu... Zobud' me sa teda, pol'ni tovariši, povstaňme ze sna lenivosti.

1. Ukážka svojím obsahom a štýlom pripomína
a/ vedeckú prednášku b/ agitačný prejav
c/ uvítací príhovor d/ súdnu reč
2. Z ukážky nevyplýva, že autor
a/ odvodzuje pomenovanie Slovákov od slova sláva, čo súvisí so slávou predkov
b/ považuje za hlavný prostriedok pozdvihnutia národného povedomia šírenie slovenčiny
c/ povzbudzuje svojich krajanov, aby sa intenzívnejšie venovali obrodzovaniu národa
d/ nabáda Slovákov, aby využili priaznivý vývoj na zlepšenie svojej ekonomickej situácie
3. Ktoré z nasledujúcich slov vzniklo rovnakým slovotvorným postupom ako slovo starodávny?
a/ potomkov b/ obzvlášte c/ kadekoľvek d/ zvíťezovali
4. V ktorom z nasledujúcich slov je porušené dnešné pravidlo o rytmickom krátení?
a/ osvícené b/ tovarišstvo c/ písmámi d/ vašému
5. Určte zvýraznený vetný člen vo vete *Spojme silu a vládu* z ukážky.
a/ zhodný prívlastok
b/ nepriamy predmet
c/ viacnásobný priamy predmet
d/ postupne rozvitý prívlastok
6. Uved'te meno a priezvisko slovenského romantického básnika, ktorý je autorom najvýznamnejšieho diela o boji Slovanov s Rimanmi.
7. Napíšte meno a priezvisko prvého kodifikátora slovenského jazyka.
8. Vypíšte z ukážky oslovenie, ktoré je z dnešného hľadiska napísané v nespisovnej slovenčine.